

WYMAGANIA EDUKACYJNE Z JĘZYKA POLSKIEGO DOSTOSOWANE DO INDYWIDUALNYCH POTRZEB PSYCHOFIZYCZNYCH I EDUKACYJNYCH UCZNIÓW KL. VIII

Podstawa prawna: Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 lutego 2017 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej (...)

Przedmiotowy system oceniania zawiera szczegółowe kryteria dotyczące wiadomości i umiejętności, jakie powinien opanować uczeń w ciągu roku nauki języka polskiego w klasie VIII. Został opracowany na podstawie Programu nauczania ogólnego języka polskiego w klasach IV-VIII szkoły podstawowej „NOWE Słowa na start” Marleny Derlukiewicz.

1. Kontrola i ocena osiągnięć uczniów

Sprawdzanie osiągnięć uczniów powinno być prowadzone systematycznie.

Podstawą do sprawdzania umiejętności językowych i redakcyjnych uczniów, ich zdolności myślenia, nawyków ortograficznych i interpunkcyjnych są: wypracowania, testy, kartkówki, sprawdziany ortograficzne i interpunkcyjne oraz próbne sprawdziany przygotowujące do sprawdzianu ósmoklasisty. Wypracowania należy opatrzyć komentarzem uświadamiającym uczniowi jego osiągnięcia, informującym o zaległościach, ukierunkowującym dalszą pracę. Kontrola i ocenie podlegają również ustne wypowiedzi uczniów. Oceniając je, należy zwrócić uwagę na formułowanie własnych sądów, poprawność językową, słownictwo, logikę wypowiedzi.

Systematycznej kontroli podlegać będzie technika czytania, stopień rozumienia czytanego tekstu oraz sposób wygłaszania tekstów z pamięci.

Kontroli i ocenie podlegają również zeszyty uczniowskie – zeszyt przedmiotowy i zeszyt ćwiczeń.

Ponadto uczeń będzie oceniany za: aktywność na lekcji, prace długoterminowe, udział w konkursach szkolnych, pozaszkolnych, akademiach, przedstawieniach, różnorodnych działaniach twórczych prezentujących pasje i uzdolnienia.

Dwa razy w półroczu uczeń może zgłosić nieprzygotowanie do zajęć - nie dotyczy to zapowiedzianych sprawdzianów, testów z lektur i prac domowych długoterminowych, na których odrobienie uczeń miał więcej niż jeden dzień.

Treści nauczania wynikające z podstawy programowej są jednakowe dla wszystkich uczniów. Na lekcjach nauczyciel stosuje zasadę indywidualizacji form i metod nauczania dostosowanych do potrzeb edukacyjnych i możliwości psychofizycznych ucznia. Dotyczy to również kwestii oceniania bieżącego na sprawdzianach, testach i innych zadaniach ustnych i pisemnych.

2. Punktacja za wykonanie zadań na sprawdzianach i testach

0-30%	31%- 50%	51%-70%	71%-90%	91% - 100%
niedostateczny	dopuszczający	dostateczny	dobry	bardzo dobry

Ocenę celującą otrzymuje uczeń, który ma 100% poprawnych odpowiedzi oraz rozwiąże dodatkowe zadanie sprawdzające wiedzę i umiejętności wykraczające poza program nauczania.

Każdy sprawdzian można poprawić tylko jeden raz.

OCENĘ NIEDOSTATECZNĄ otrzymuje uczeń, który nie spełnia wymagań kryterialnych na ocenę dopuszczającą.

Uczeń nie spełnia wymagań koniecznych i nawet przy pomocy nauczyciela nie jest w stanie rozwiązać zadania o elementarnym stopniu trudności.

- 1.Nie opanował podstawowych wiadomości z zakresu fonetyki, słowotwórstwa, słownictwa, frazeologii i redagowania wypowiedzi oraz elementarnych wiadomości z zakresu budowy i analizy utworu literackiego.
- 2.Nie opanował techniki głośnego i cichego czytania w stopniu umożliwiającym zrozumienie czytanego tekstu.
- 3.Jego wypowiedzi nie są poprawne pod względem językowym i rzeczowym.
- 4.W wypowiedziach pisemnych nie przestrzega reguł ortograficznych, językowych, stylistycznych, logicznych.
- 5.Nawet z pomocą nauczyciela nie jest w stanie rozwiązać zagadnienia o elementarnym stopniu trudności.
6. Nie zna treści lektur i utworów omawianych na lekcji.
7. Nie zna znaczenia pojęć i terminów.

OCENĘ DOPUSZCZAJĄCĄ (WYMAGANIA KONIECZNE) otrzymuje uczeń, który:

I. Kształcenie literackie i kulturowe

Czytanie utworów literackich

- relacjonuje treść utworu: powieści, trenu, wywiadu, opowiadania, wiersza;
- zna treść omawianych lektur;
- potrafi wymienić autorów omawianych tekstów literackich: Aleksandra Kamińskiego, Jana Kochanowskiego, A. Mickiewicza, Melchiora Wańkowicza, Stefana Żeromskiego, Henryka Sienkiewicza, Sławomira Mrożka;
- odszukuje w tekście wskazane fragmenty;
- z pomocą nauczyciela wymienia elementy świata przedstawionego;
- próbuje przedstawić bohaterów utworu: pierwszoplanowych, drugoplanowych, postaci epizodyczne;
- z pomocą nauczyciela próbuje określić rodzaj literacki utworu;
- wskazuje podmiot liryczny i adresata utworu;
- wypowiada się na temat narratora i podmiotu lirycznego;
- z pomocą nauczyciela określa czas i miejsce akcji;
- z pomocą nauczyciela próbuje określać doświadczenia bohaterów literackich i porównuje je z własnymi;
- z pomocą nauczyciela próbuje charakteryzować uczucia łączące bohaterów;
- próbuje opisać losy bohaterów omawianych lektur;
- z pomocą nauczyciela próbuje wskazać wydarzenia, które zaważyły na losach bohaterów;
- z pomocą nauczyciela próbuje ocenić postawy bohaterów;
- zna wydarzenia historyczne, które mają znaczenie dla zrozumienia omawianego utworu;
- wie, że omawiany utwór jest: reportażem, hymnem, aforyzmem, fraszką, trenem, powieścią historyczną, epopeją narodową, literaturą faktu, przypowieścią;
- próbuje wskazać w tekście literackim: anaforę, ironię, paradoks, alegorię, tragizm, puentę, peryfrazę, symbol, porównanie homeryckie, apostrofę, inwokację, eufemizm, didaskalia;
- rozumie pojęcia: renesans, humanizm, szlachta, Wielka Emigracja, pierwsi chrześcijanie, Cesarstwo Rzymskie, rusyfikacja, okupacja, Szare Szeregi, sabotaż, dywersja, literatura faktu, harcerstwo, literatura podziemna, faszyzm, rasizm i próbuje wykorzystać je w interpretacji utworów literackich;
- próbuje wymienić obyczaje szlacheckie opisane w utworze.

Odbiór tekstów kultury

- z pomocą nauczyciela próbuje opisać obraz;
- wymienia barwy użyte przez malarza;
- próbuje zreferować treść wywiadu;
- z pomocą nauczyciela stara się omówić przynależność tekstu do gatunku prasowego;
- z pomocą nauczyciela przedstawia najważniejsze wydarzenia z historii piśmiennictwa;
- wymienia gatunki wypowiedzi prasowej;
- z pomocą nauczyciela próbuje zrelacjonować rozwój muzyki na poszczególnych etapach historii kultury;
- wymienia elementy języka muzyki;
- wyjaśnia pojęcia: wzorzec, kompozycja fotografii;
- opisuje, co znajduje się na zdjęciu;
- z pomocą nauczyciela próbuje zrelacjonować przebieg akcji pod Arsenalem;
- próbuje zrelacjonować treść wywiadu;
- z pomocą nauczyciela próbuje zrelacjonować etapy rozwoju telewizji;
- wskazuje momenty przełomowe w rozwoju telewizji;
- podaje przykłady gatunków telewizyjnych;
- wymienia najważniejsze etapy życia Adama Mickiewicza, Aleksandra Kamińskiego, Stefana Żeromskiego, Sławomira Mrożka, Henryka Sienkiewicza, Melchiora Wańkowicza, Jana Kochanowskiego na podstawie tekstu źródłowego;
- wyjaśnia pojęcie *kadr*;
- opisuje, co widzi na fotografii;
- z pomocą nauczyciela próbuje przedstawić najważniejsze momenty w historii kina;
- wyjaśnia pojęcia: *kadr*, *plan filmowy*, *ujęcie*, *scena*, *montaż*, *scenariusz*, *mural*, *motyw biblijny*, *street art.*;
- opisuje mural;
- z pomocą nauczyciela próbuje przedstawić historię Internetu;
- wymienia gatunki wypowiedzi internetowych;

- z pomocą nauczyciela próbuje wyjaśnić pojęcia związane z rzeczywistością Internetu;
- wyjaśnia pojęcie *sztuka współczesna*;
- z pomocą nauczyciela próbuje przedstawić najważniejsze wydarzenia z historii fotografii;
- wymienia rodzaje fotografii.

II. Kształcenie językowe

Gramatyka języka polskiego

- rozumie i próbuje wyjaśnić znaczenie pojęć: wyraz podstawowy, wyraz pochodny, podstawa słowotwórcza, temat słowotwórczy, formant, przedrostek, przyrostek, wrostek, formant zerowy, oboczność, rodzina wyrazów, rdzeń, wyraz pokrewny, złożenia, zrosty, zestawienia, fonetyka, typy głosek, akcent, upodobnienia, słowotwórstwo, wyraz pochodny, wypowiedzenie, wypowiedzenie złożone, odmienne części mowy, nieodmienne części mowy;
- wymienia odmienne części mowy;
- wymienia nieodmienne części mowy;
- wymienia główne i drugorzędne części zdania;
- z pomocą nauczyciela próbuje podzielić wypowiedzenia na zdania i równoważniki zdań;
- z pomocą nauczyciela rozpoznaje w tekście równoważniki zdań;
- wymienia rodzaje zdań podrzędnie złożonych;
- wymienia rodzaje zdań współrzędnie złożonych;
- z pomocą nauczyciela próbuje wyjaśnić pojęcia: głoska, litera, ubezdźwięcznienie, udźwięcznienie, uproszczenie grupy spółgłoskowej, utrata dźwięczności w wygłosie;
- przedstawia podział głosek;
- rozumie, na czym polega uproszczenie grupy spółgłoskowej i upodobnienie pod względem dźwięczności i z pomocą nauczyciela próbuje rozpoznawać te procesy;
- wymienia zasady poprawnego akcentowania w języku polskim;
- wymienia kategorie słowotwórcze;
- rozpoznaje wyraz podstawowy i pochodny;
- w wyrazie pochodnym próbuje z pomocą nauczyciela wskazać formant i temat słowotwórczy;
- z pomocą nauczyciela stara się określić rodzaj formantu;

- rozumie, że formant nadaje znaczenie wyrazom;
- rozumie realne i słowotwórcze znaczenie wyrazu;
- z pomocą nauczyciela próbuje wskazać wyrazy tworzące rodzinę wyrazów;
- próbuje wskazać rdzeń.

Zróżnicowanie języka

- wymienia odmiany polszczyzny;
- z pomocą nauczyciela próbuje wskazać różnice pomiędzy odmianą oficjalną a nieoficjalną polszczyzny;
- z pomocą nauczyciela stara się wyartykułować podane wyrazy zgodnie z normą wzorcową;
- z pomocą nauczyciela próbuje zaakcentować podane wyrazy zgodnie z normą wzorcową;
- wyjaśnia pojęcia: języki środowiskowe, języki zawodowe, kolokwializmy, profesjonalizmy, dialekt, gwara, treść wyrazu, zakres wyrazu, synonim, antonim, homonim, wyraz wieloznaczny, eufemizm;
- wymienia istniejące w Polsce dialekty;
- wymienia style funkcjonujące w polszczyźnie;
- z pomocą nauczyciela próbuje zreferować podstawową zasadę dobrego stylu;
- z pomocą nauczyciela odróżnia treść od zakresu wyrazu;
- próbuje wymienić rodzaje neologizmów i zapożyczeń;
- wymienia obrzędy nadawania imion;
- wymienia języki, z których wywodzą się imiona;
- z pomocą nauczyciela próbuje zrelacjonować zasady odmiany nazwisk żeńskich i nazwisk małżeństw;
- wymienia rodzaje nazw miejscowości;
- z pomocą nauczyciela próbuje zreferować zasadę zapisu dwuczłonowych nazw miejscowych.

Komunikacja językowa i kultura języka

- z pomocą nauczyciela wymienia zasady porozumiewania się w grzeczny sposób;
- wymienia formy grzecznościowe;

- przedstawia podział błędów językowych;
- z pomocą nauczyciela próbuje dostosować sposób wypowiedzi do sytuacji;
- z pomocą nauczyciela próbuje posługiwać się poznanym na lekcji słownictwem;
- stara się poprawiać błędy językowe wskazane przez nauczyciela.

Ortografia i interpunkcja

- wymienia części mowy pisane łącznie z partykułą *nie*;
- wskazuje, które części mowy pisze się rozdzielnie z partykułą *nie*;
- stara się wykorzystać znajomość zasad pisowni;
- z pomocą nauczyciela odwzorowuje zasady interpunkcji wypowiedzenia wielokrotnie złożonego.

III. Tworzenie wypowiedzi

Elementy retoryki

- wyjaśnia pojęcia: *perswazja, apel, sugestia, uzasadnienie, negocjacje, reklama, manipulacja, etyka słowa*;
- z pomocą nauczyciela wymienia cechy wypowiedzi perswazyjnej;
- wymienia fazy negocjacji;
- z pomocą nauczyciela wymienia sposoby nakłaniania w reklamie;
- wymienia elementy etyki słowa;
- wymienia elementy, które powinny się znaleźć we wstępie, w rozwinięciu i w zakończeniu sprawozdania;
- próbuje wymienić elementy, z których składa się recenzja;
- z pomocą nauczyciela odróżnia recenzję od sprawozdania;
- próbuje wymienić cechy różnych rodzajów przemówień;
- wymienia elementy niezbędne do przygotowania przemówienia;

- próbuje wymienić elementy wchodzące w skład scenariusza;
- próbuje wyjaśnić pojęcia: podanie, życiorys, CV (Curriculum vitae), list motywacyjny;
- próbuje wymienić elementy, które powinny się znaleźć na podaniu;
- próbuje wymienić elementy, z których składają się życiorys i CV;
- próbuje wymienić elementy, z których składa się list motywacyjny;
- z pomocą nauczyciela próbuje przedstawić swoją opinię;
- z pomocą nauczyciela przygotowuje plan swojej wypowiedzi ustnej lub pisemnej;
- z pomocą nauczyciela stosuje akapity jako element porządkujący wypowiedź.

Mówienie i pisanie

- tworzy proste wypowiedzi ustne;
- z pomocą nauczyciela formułuje proste pytania do tekstu;
- z pomocą nauczyciela próbuje opowiedzieć przeczytany tekst;
- recytuje utwór z pamięci;
- w pracach pisemnych uwzględnia podział tekstu na trzy części: wstęp, rozwinięcie, zakończenie;
- korzystając ze schematu tworzy wypowiedzi w następujących formach gatunkowych: recenzja, sprawozdanie, rozprawka, podanie, życiorys, CV, list motywacyjny, przemówienie, wywiad;
- próbuje, tworząc wypowiedź, korzystać ze słownictwa typowego dla danej formy;
- z pomocą nauczyciela próbuje tworzyć tekst wewnętrznie spójny, używając odpowiednich środków językowych;
- z pomocą nauczyciela pisze proste teksty: notatkę, plan, opis przedmiotu;
- uzupełnia prosty schemat, tabelę;
- z pomocą nauczyciela i korzystając ze schematu za pomocą prostych zdań pisze opis sytuacji, przeżyć, dzieła sztuki;
- wymienia elementy, które powinny się znaleźć we wstępie, w rozwinięciu i w zakończeniu podanej formy wypowiedzi.

IV samokształcenie

- stara się znaleźć informacje w innych źródłach niż podręcznik;
- korzysta ze słowników, np.: ortograficznego, języka polskiego, wyrazów obcych, wyrazów bliskoznacznych;
- korzysta z wystaw, prelekcji, przedstawień;
- bierze udział w pracach grupy projektowej;
- przygotowuje proste prezentacje, plakaty i inne materiały, przedstawia je na forum;
- słucha z uwagą i zrozumieniem;
- odrabia prace domowe;
- dba o zeszyt przedmiotowy i zeszyt ćwiczeń;
- kształtuje nawyk systematycznego uczenia się;
- przygotowuje sprawozdanie na temat samodzielnie przeczytanej lektury.

OCENĘ DOSTATECZNĄ (WYMAGANIA PODSTAWOWE) otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania kryterialne na ocenę dopuszczającą oraz:

III. Kształcenie literackie i kulturowe

Czytanie utworów literackich

- z pomocą nauczyciela próbuje określić rodzaj literacki omawianego utworu;
- z pomocą nauczyciela wymienia podstawowe cechy rodzajów i gatunków literackich;
- z pomocą nauczyciela określa przynależność utworu do rodzaju literackiego;
- potrafi podać autorów omawianych tekstów literackich, wymienia najważniejsze etapy życia: Aleksandra Kamińskiego, Jana Kochanowskiego, Adama Mickiewicza, Melchiora Wańkowicza, Stefana Żeromskiego, Henryka Sienkiewicza, Sławomira Mrożka
- rozpoznaje: reportaż, hymn, aforyzm, fraszkę, tren, powieść historyczną, epopeję narodową, literaturę faktu, przypowieść;
- za pomocą krótkich zdań prezentuje elementy biografii autorów omawianych tekstów kultury;
- na ogół trafnie wskazuje przykłady pojęć: anafora, ironia, paradoks, alegoria, tragizm, puenta, peryfrazą, symbol, porównanie homeryckie, apostrofa, inwokacja, eufemizm, didaskalia, zdrobnienie, pytanie retoryczne;
- z pomocą nauczyciela opowiada treść omawianych lektur;

- z pomocą nauczyciela charakteryzuje bohaterów i ocenia ich postępowanie;
- z pomocą nauczyciela próbuje zinterpretować tytuł;
- odszukuje w tekście wskazane fragmenty;
- wskazuje wątek główny i wątki poboczne utworu;
- omawia świat przedstawiony;
- z pomocą nauczyciela określa temat dzieła;
- z pomocą nauczyciela wskazuje punkt kulminacyjny;
- z pomocą nauczyciela omawia kompozycję utworu;
- z pomocą nauczyciela dokonuje podziału utworu na części tematyczne;
- rozumie znaczenie pojęć, na ogół używa ich w poprawnym kontekście: renesans, humanizm, szlachta, Wielka Emigracja, pierwsi chrześcijanie, Cesarstwo Rzymskie, rusyfikacja, okupacja, Szare Szeregi, sabotaż, dywersja, literatura faktu, harcerstwo, literatura podziemna, faszyzm, rasizm;
- próbuje określić podmiot liryczny i adresata utworu literackiego;
- z pomocą nauczyciela podejmuje próbę interpretacji wiersza;
- próbuje określić typ utworu lirycznego;
- podaje nazwy rymów występujących w wierszu;
- podaje nazwy środków stylistycznych użytych w wierszu;
- wskazuje cechy wiersza wolnego;
- z pomocą nauczyciela wypowiada się na temat narratora i narracji w utworze;
- wskazuje w utworze cechy literatury faktu;
- z pomocą nauczyciela określa doświadczenia bohaterów literackich i porównuje je z własnymi;
- trafnie charakteryzuje uczucia łączące bohaterów;
- krótko opisuje losy bohaterów omawianych lektur;
- z pomocą nauczyciela wskazuje wydarzenia, które zaważyły na losach bohaterów.

Odbiór tekstów kultury

- z pomocą nauczyciela omawia znaczenie zastosowanych przez malarza proporcji;

- z pomocą nauczyciela próbuje scharakteryzować twórczość Melchiora Wańkowicza;
- krótko przedstawia sposób pracy dziennikarzy w czasopiśmie;
- próbuje wyjaśnić, w jaki sposób powstają stereotypy;
- z pomocą nauczyciela próbuje omówić, w jaki sposób stereotypy wpływają na nasze zachowanie;
- próbuję podzielić wypowiedzi pisemne na kategorie;
- rozpoznaje gatunki wypowiedzi prasowej;
- z pomocą nauczyciela próbuje omówić kompozycję dzieła;
- opisuje krajobraz roztaczający się przed bohaterem obrazu;
- z pomocą nauczyciela próbuje scharakteryzować twórczość Jana Kochanowskiego;
- omawia okoliczności powstania cyklu *Trenów*;
- wymienia rodzaje muzyki rozrywkowej;
- próbuje omówić kompozycję zdjęcia;
- z pomocą nauczyciela próbuje omówić kontekst historyczny twórczości Aleksandra Kamińskiego;
- próbuje opisać rzeczywistość okupowanej Warszawy;
- wylicza zasady, którymi warto się kierować podczas poszukiwania autorytetu;
- z pomocą nauczyciela wskazuje różnice pomiędzy autorytetem a guru;
- próbuje scharakteryzować wybrane programy telewizyjne;
- z pomocą nauczyciela próbuje scharakteryzować twórczość Adama Mickiewicza;
- z pomocą nauczyciela wymienia cechy nowoczesnego patriotyzmu;
- z pomocą nauczyciela przedstawia okoliczności powstania *Szyfowych prac*;
- próbuje omówić kompozycję kadru;
- podaje przykłady filmów należących do poszczególnych gatunków filmowych;
- próbuje wskazać motyw biblijny, do którego nawiązuje dzieło;
- przedstawia genezę powieści *Quo vadis*;
- wymienia tematy, którymi Sławomir Mrożek zajmował się w swojej twórczości;
- próbuje omówić funkcję Internetu;
- próbuje omówić kompozycję obrazu;
- wskazuje przykłady fotografii należących do danych kategorii;

IV. Kształcenie językowe

Gramatyka języka polskiego

- definiuje pojęcia: wyraz podstawowy, wyraz pochodny, temat słowotwórczy, formant, przedrostek, przyrostek, wrostek, formant zerowy, oboczność, rodzina wyrazów, rdzeń, wyraz pokrewny, oboczność, złożenia, zrosty, fonetyka, typy głosek, akcent, upodobnienia, słowotwórstwo, wyraz pochodny, typy formantów, rodzina wyrazów, wyrazy złożone, części zdania, wypowiedzenie, wypowiedzenie złożone, odmienne części mowy, nieodmienne części mowy;
- z pomocą nauczyciela określa formy gramatyczne odmiennych części mowy;
- określa cechy charakterystyczne deklinacji trudnych rzeczowników;
- z pomocą nauczyciela charakteryzuje nieodmienne części mowy;
- próbuje wskazać spójniki, przed którymi stawiamy przecinek;
- z pomocą nauczyciela wskazuje podmiot i orzeczenie w zdaniu;
- z pomocą nauczyciela odnajduje w tekście drugorzędne części zdania;
- z pomocą nauczyciela przekształca zdania w imiesłowowe równoważniki zdania;
- z pomocą nauczyciela dzieli wypowiedzenia na zdania i równoważniki zdań;
- rozpoznaje rodzaje zdań złożonych podrzędnie i współrzędnie;
- wymienia zasady stosowania przecinka w zdaniach złożonych współrzędnie;
- próbuje wyjaśnić pojęcia: głoska, litera, ubezdźwięcznienie, udźwięcznienie, uproszczenie grupy spółgłoskowej, utrata dźwięczności w wygłosie;
- rozpoznaje rodzaje głosek na przykładach;
- rozpoznaje rodzaje głosek na przykładach;
- z pomocą nauczyciela poprawnie dzieli wyrazy na sylaby;
- z pomocą nauczyciela wskazać wyrazy, w których nastąpiło uproszczenie grupy spółgłoskowej;
- z pomocą nauczyciela wskazuje upodobnienia wewnątrzwyrazowe;
- w wyrazie pochodnym z pomocą nauczyciela próbuje wskazać formant i temat słowotwórczy;
- nazywa typ formantu;
- z pomocą nauczyciela próbuje wskazać funkcje formantów w nadawaniu znaczenia wyrazom;
- wyjaśnia znaczenie podanych wyrazów pochodnych;

- tworzy przymiotniki od rzeczowników;
- z pomocą nauczyciela potrafi przyporządkować wyraz pochodny do kategorii słowotwórczej;
- wskazuje wyrazy należące do jednej rodziny;
- wskazuje rdzeń;
- zna zasady dotyczące wyjątków od reguły polskiego akcentu i stara się je stosować

Zróżnicowanie języka

- wskazuje wypowiedzi należące do oficjalnej i nieoficjalnej odmiany języka;
- wymienia sytuacje, w których można stosować nieoficjalną formę języka, oraz takie, w których należy stosować formę oficjalną;
- z pomocą nauczyciela odróżnia języki środowiskowe od języków zawodowych;
- z pomocą nauczyciela próbuje wskazać kolokwializmy w podanym tekście;
- wskazuje różnice pomiędzy gwarą a dialektem;
- wymienia cechy każdego ze stylów;
- wymienia szczegółowe zasady dobrego stylu;
- wyjaśnia zależność pomiędzy treścią a zakresem wyrazu;
- z pomocą nauczyciela zastępuje podane wyrazy synonimami;
- z pomocą nauczyciela podaje antonimy do danych wyrazów;
- z pomocą nauczyciela odnajduje neologizmy w tekście;
- potrafi wytłumaczyć znaczenie podanych imion słowiańskich;
- próbuje używać imion w wołaczu;
- z pomocą nauczyciela poprawnie odmienia nazwiska;
- z pomocą nauczyciela właściwie odmienia nazwy miejscowości;

Komunikacja językowa i kultura języka

- próbuje dopasować słowa i zwroty grzecznościowe do adresata;

- na ogół poprawnie odmienia podane słowa;
- z pomocą nauczyciela właściwie formułuje związki frazeologiczne;
- z pomocą nauczyciela w podanych przykładach wskazuje sylaby akcentowane;
- stara się dostosować sposób wypowiedzi do sytuacji;
- próbuje poprawić błędy językowe wskazane przez nauczyciela.

Ortografia i interpunkcja

- stara się stosować zasady interpunkcji;
- stara się stosować poznane zasady ortograficzne w praktyce.

III. Tworzenie wypowiedzi

Elementy retoryki

- z pomocą nauczyciela odnajduje w podanych tekstach apel, sugestię i uzasadnienie;
- próbuje wymienić sposoby manipulacji;
- wskazuje reklamy, które nakłaniają odbiorcę do konkretnego działania;
- wskazuje wypowiedzi wykorzystujące manipulację;
- z pomocą nauczyciela wyjaśnia różnicę pomiędzy opinią a informacją;
- odróżnia informację od opinii;
- z pomocą nauczyciela tworzyć plan sprawozdania ostatnio obejrzanego filmu lub spektaklu;
- z pomocą nauczyciela tworzy plan recenzji;
- przedstawia elementy, z których powinno się składać dobrze skomponowane przemówienie;
- z pomocą nauczyciela przygotowuje plan przemówienia;
- wybiera scenę z dowolnej książki, która nadaje się na scenariusz;
- gromadzi argumenty przydatne do uzasadnienia prośby;

- gromadzi informacje, które powinny się znaleźć w życiorysie i CV;
- gromadzi informacje do listu motywacyjnego, który będzie odpowiedzią na podane ogłoszenia.

Mówienie i pisanie

- z pomocą nauczyciela układa hasło reklamowe;
- układa zdania zawierające zwroty grzecznościowe;
- formułuje jednozdaniową opinię;
- z pomocą nauczyciela pisze kilkuzdaniowe sprawozdanie;
- z pomocą nauczyciela pisze kilkuzdaniową recenzję filmu lub spektaklu zgodnie ze schematem;
- pisze krótki dialog;
- z pomocą nauczyciela pisze, korzystając ze schematu: podanie, życiorys, CV, list motywacyjny.

IV. Samokształcenie

- szuka informacji w innych źródłach niż podręcznik;
- stara się aktywnie uczestniczyć w pracach grupy projektowej;
- przygotowuje proste prezentacje, plakaty;
- systematycznie odrabia prace domowe;
- stara się zabrać głos w dyskusji;
- próbuje wyrażać krótko własne zdanie;
- systematycznie pogłębia swoją wiedzę;
- dba o estetykę zeszytu przedmiotowego i zeszytu ćwiczeń;
- prezentuje na forum własne dokonania czytelnicze.

OCENĘ DOBRĄ (WYMAGANIA ROZSZERZONE) otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania kryterialne na ocenę dostateczną oraz:

I. Kształcenie literackie i kulturowe

Czytanie utworów literackich

- rozpoznaje rodzaj literacki omawianego utworu;
- wymienia cechy rodzajów literackich;
- zna cechy gatunkowe: reportażu, hymnu, aforyzmu, fraszki, trenu, powieści historycznej, epopei narodowej, literatury faktu, przypowieści;
- prezentuje elementy biografii autorów omawianych tekstów kultury i charakteryzuje ich twórczość;
- wskazuje w tekście literackim: anafora, ironia, paradoks, alegoria, tragizm, puenta, peryfraza, symbol, porównanie homeryckie, apostrofa, inwokacja, eufemizm, didaskalia, zdrobnienie, pytanie retoryczne;
- z pomocą nauczyciela potrafi zinterpretować funkcję środków stylistycznych użytych w wierszu;
- stawia tezę interpretacyjną;
- rozumie znaczenie pojęć i używa ich w poprawnym kontekście: renesans, humanizm, szlachta, Wielka Emigracja, pierwsi chrześcijanie, Cesarstwo Rzymskie, rusyfikacja, okupacja, Szare Szeregi, sabotaż, dywersja, literatura faktu, harcerstwo, literatura podziemna, faszyzm, rasizm;
- umiejscawia powstanie omawianych utworów w czasie;
- dokładnie opowiada treść omawianych lektur;
- interpretuje tytuł utworu;
- przedstawia ciąg przyczynowo- skutkowy w utworze;
- cytuje fragmenty potwierdzające odpowiedź;
- rozumie motywację, nazywa emocje postaci;
- ocenia postępowanie postaci;
- opisuje wewnętrzną przemianę bohaterów;
- rozpoznaje znaczenie symboliczne tekstu;

- odczytuje sens metaforyczny utworu;
- wskazuje w utworze cechy przypowieści;
- interpretuje znaczenie aforyzmów w utworze;
- wyjaśnia sens puenty utworu;
- omawia funkcję środków stylistycznych użytych w utworach;
- wyjaśnia sens motto;
- wskazuje cechy gatunkowe utworu;
- z pomocą nauczyciela formułuje główne przesłanie tekstu;
- omawia funkcję neologizmów i archaizmów zastosowanych w utworze;
- formułuje podstawowe pytania do tekstu i odpowiada na nie;
- opisuje nastrój utworu;
- omawia tematykę wiersza;
- określa podmiot liryczny i adresata utworu literackiego;
- dokonuje interpretacji wiersza;
- opisuje przeżycia, których doświadcza podmiot liryczny;
- omawia stosunek bohatera do rzeczywistości;
- wskazuje, w jaki sposób inwokacja nawiązuje do tradycji eposu homeryckiego;
- wskazuje komizm w sposobie przedstawienia niektórych bohaterów;
- interpretuje tytuł utworu;
- interpretuje frazeologizmy;
- omawia język wiersza;
- omawia funkcję narratora i narracji;
- omawia sposób przedstawienia wydarzeń;
- dzieli tekst na części dotyczące najważniejszych problemów.

Odbiór tekstów kultury

- interpretuje znaczenie barw;

- wskazuje sytuacje, w jakich stereotypy mogą być groźne;
- wyjaśnia rolę indywidualnych kontaktów w zwalczaniu stereotypów;
- omawia język prasy;
- wymienia cechy dobrego tekstu prasowego;
- wskazuje cechy charakterystyczne renesansu;
- omawia rolę muzyki w wybranym filmie;
- ocenia utwór muzyczny na podstawie podanych kryteriów;
- z pomocą nauczyciela wyjaśnić genezę powstania powieści;
- wypowiada się na temat specyfiki pokolenia, do którego należeli bohaterowie
- omawia rolę autorytetu we współczesnym świecie;
- analizuje wywiad pod kątem sposobu zadawania pytań przez dziennikarkę;
- omawia specyfikę języka przekazu telewizyjnego;
- wskazuje źródła tradycyjnego pojmowania patriotyzmu;
- porównuje patriotyzm tradycyjny i patriotyzm nowoczesny w kontekście współczesnej rzeczywistości;
- wskazuje w wybranych filmach cechy klasyfikujące je do poszczególnych gatunków;
- z pomocą nauczyciela interpretuje symbolikę barw użytych przez artystę;
- wyjaśnia tytuł muralu;
- omawia kontekst powstania powieści historycznych;
- wyjaśnić przyczynę popularności konkretnych serwisów internetowych;
- charakteryzuje język wypowiedzi internetowych;
- ocenia wybraną fotografię według podanych kryteriów;
- wypowiada się na temat roli światła w fotografii;
- odnosi wymowę wiersza do rzeczywistości codziennej.

II. Kształcenie językowe

Gramatyka języka polskiego

- odnajduje nieosobowe formy czasownika w tekście i nazywa je
- dokonuje właściwej deklinacji rzeczowników;
- właściwie odmienia i stopniuje przymiotniki;
- wskazuje przysłówki, które podlegają stopniowaniu;
- określa właściwy szyk przydawki w zdaniu;
- przekształca zdania pojedyncze w zdania złożone;
- dzieli zdania złożone współrzędnie na zdania składowe;
- koryguje błędy w podziale wyrazów;
- z pomocą nauczyciela poprawnie akcentuje wyrazy stanowiące wyjątek od powszechnej reguły;
- wskazuje w podanych parach wyrazów wyraz podstawowy i wyraz pochodny;
- w wyrazie pochodnym wskazuje formant i temat słowotwórczy;
- wskazuje funkcje formantów w nadawaniu znaczenia wyrazom;
- podkreśla w rodzinie wyrazów rdzeń i wskazuje oboczności;
- rozpoznaje złożenia i zrosty na podanych przykładach.

Zróżnicowanie języka

- wyjaśnia różnice pomiędzy normą wzorcową a normą użytkową języka;
- rozpoznaje wypowiedzi zgodne z normą wzorcową i normą użytkową;
- wymienia przykłady języków środowiskowych języków i zawodowych;
- wymienia cechy gwary uczniowskiej;
- z pomocą nauczyciela w podanych przykładach wskazuje różnice pomiędzy gwarą a językiem ogólnonarodowym;
- rozpoznaje styl podanej wypowiedzi;
- z pomocą nauczyciela poprawia błędy stylistyczne w podanym tekście;
- z pomocą nauczyciela porównuje treść i zakres wyrazu w podanych przykładach;
- wyjaśnia różnice pomiędzy wyrazami wieloznacznymi a homonimami;
- wyjaśnia znaczenie podanych eufemizmów;
- wyjaśnia znaczenie podanych neologizmów;
- analizuje swoje imię z uwzględnieniem podanych kryteriów;

- analizuje różne nazwiska pod kątem ich pochodzenia;
- wyjaśnia pochodzenie podanych nazw miejscowości.

Komunikacja językowa i kultura języka

- wskazuje wypowiedzi, w których zostały złamane zasady grzeczności w języku;
- z pomocą nauczyciela poprawia błędy w podanych tekstach;
- odnajduje w zdaniach błędnie użyte wyrazy;
- z pomocą nauczyciela odnajduje błędy stylistyczne w tekście i poprawia je;
- poprawnie używa słownictwa poznanego na lekcjach.

Ortografia i interpunkcja

- z pomocą nauczyciela potrafi skorygować tekst pod względem pisowni partykuły *nie* z różnymi częściami mowy;
- na ogół poprawnie stosuje zasady interpunkcji;
- na ogół poprawnie stosuje zasady ortograficzne.

V. Tworzenie wypowiedzi

Elementy retoryki

- z pomocą nauczyciela komponuje wypowiedź perswazyjną na zadany temat;
- analizuje hasła reklamowe pod kątem adresata;
- z pomocą nauczyciela analizuje wybrane reklamy pod kątem zabiegów manipulacyjnych;
- selekcjonuje informacje przydatne do sporządzenia sprawozdania;
- selekcjonuje informacje przydatne do sporządzenia recenzji;
- wylicza strategie zdobycia przychylności słuchaczy, sposoby prezentacji argumentów i formułowania zakończenia przemówienia;

- porządkować informacje niezbędne do sporządzenia życiorysu i CV;
- poprawia błędy w podanych, życiorysie i CV;
- porządkuje informacje potrzebne do napisania listu motywacyjnego

Mówienie i pisanie

- sporządza notatkę zawierającą informacje;
- redaguje nagłówki scen i wskazówki sceniczne;
- z pomocą nauczyciela koryguje błędnie napisane podanie;
- pisze hasło reklamowe z elementami perswazji;
- w pracach pisemnych i wypowiedziach ustnych posługuje się zwrotami grzecznościowymi;
- wyraża swoją opinię;
- pisze kilkudzaniowy dialog na zadany temat;
- pisze sprawozdanie;
- pisze kilkudzaniową recenzję filmu lub spektaklu;
- pisze: podanie, życiorys, CV, list motywacyjny.

VI. Samokształcenie

- szuka informacji w kilku źródłach;
- aktywnie uczestniczy w pracach grupy projektowej;
- przygotowuje poprawne merytorycznie prezentacje, filmy, wystawy;
- zabiera głos w dyskusji;
- wyraża krótko, merytorycznie własne zdanie;
- rozwija umiejętność samodzielnej prezentacji wyników swojej pracy.

OCENĘ BARDZO DOBRĄ (WYMAGANIA DOPEŁNIAJĄCE) otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania kryterialne na ocenę dobrą oraz:

I. Kształcenie literackie i kulturowe

Czytanie utworów literackich

- rozpoznaje rodzaj literacki omawianego utworu i uzasadnia swoją wypowiedź;
- wymienia cechy rodzajów literackich;
- omawia cechy gatunkowe: reportażu, hymnu, aforyzmu, fraszki, trenu, powieści historycznej, epepei narodowej, literatury faktu, przypowieści;
- zna biografie autorów omawianych tekstów kultury i dokładnie charakteryzuje ich twórczość;
- wskazuje elementy autobiograficzne w omawianych tekstach;
- wskazuje powiązania pomiędzy twórczością autora a światopoglądem epoki;
- wskazuje w tekście symbole, alegorie, zdania o charakterze sentencji;
- opisuje motywację postaci;
- wyraża własny sąd o postaciach i zdarzeniach;
- wyjaśnia motywy postępowania bohaterów;
- omawia genezę utworu;
- przedstawia własne refleksje na temat utworu;
- interpretuje puentę utworu;
- dostrzega stałe motywy literackie;
- tłumaczy różnice między symbolem a alegorią;
- formułuje wnikliwe pytania do tekstu i odpowiada na nie;
- ocenia postępowanie postaci z dokładnym uzasadnieniem;
- swobodnie posługuje się cytatami z tekstów kultury;
- wskazuje w tekście literackim: anaforę, ironię, paradoks, alegorię, tragizm, puentę, peryfrazę, symbol, porównanie homeryckie, apostrofę, inwokację, eufemizm, didaskalia, zdrobnienie, pytanie retoryczne i omawia ich znaczenie;

- omawia znaczenie symboliczne tekstu i jego elementów;
- odnosi uniwersalne prawdy zawarte w utworach do swojego doświadczenia;
- wypowiada się na temat języka, jakim posługują się bohaterowie
- omawia kontekst historyczny utworu;
- wypowiada się na temat aktualności prawd moralnych przedstawionych w utworze;
- omawia tematykę wiersza oraz jego znaczenie dosłowne i przenośne;
- przedstawia własne rozumienie utworu i je uzasadnia;
- interpretuje przesłanie utworu;
- analizuje tekst pod względem przeżywanych przez bohaterów emocji;
- formułuje morał;
- interpretuje funkcję kontrastów w wierszu;
- porównuje reakcje bohaterów fragmentu utworu na zaistniałą sytuację;
- omawia uniwersalną prawdę o człowieku przedstawioną we fragmencie utworu;
- analizuje przesłanie utworu

Odbiór tekstów kultury

- wyraża swoją opinię na temat obrazu;
- analizuje tekst prasowy według podanych kryteriów;
- interpretuje znaczenie barw dla wymowy obrazu;
- wyjaśnia wymowę obrazu;
- potrafi zastosować elementy języka muzyki do analizy wybranego utworu;
- wypowiada swoją opinię na temat fotografii i uzasadnia ją;
- przedstawia znaczenie *Kamieni na szaniec* dla współczesnych autorowi odbiorców;
- podejmuje dyskusję na temat celowości przeprowadzenia akcji pod Arsenalem w świetle jej skutków;
- omawia kontekst historyczny utworów;
- dyskutuje na temat pożądanych cech lidera;
- dyskutuje na temat współczesnych autorytetów;
- dyskutuje na temat traktowania celebrytów jako autorytety;

- ocenia wybrany program telewizyjny według podanych kryteriów;
- porównuje różne przykłady tego samego gatunku telewizyjnego;
- formułuje definicję współczesnego patriotyzmu;
- interpretuje kolorystykę i światło na fotografii;
- potrafi zinterpretować wymowę kadru;
- analizuje język filmu w wybranym dziele;
- ocenia wybrane dzieło filmowe według podanych kryteriów;
- przedstawia wybrany blog;
- wskazuje korzyści i zagrożenia związane z Internetem;
- ocenia wypowiedź internetową według podanych kryteriów;
- podejmuje dyskusję na temat współczesnej kultury;
- wypowiada się na temat specyfiki sztuki współczesnej;
- analizuje wybraną fotografię.

II. Kształcenie językowe

Gramatyka języka polskiego

- właściwie określa formy czasownika osobowego;
- właściwie określa formy zaimków i poprawnie je stosuje;
- właściwie nazywa rodzaje liczebników;
- rozpoznaje nieodmienne części mowy;
- uzupełnia zdania przydawkami w odpowiednim szyku;
- dokonuje rozbioru logicznego zdania;
- przeredagowuje tekst ze zbyt rozbudowanymi zdaniami złożonymi;
- sporządza wykres zdania złożonego;
- określa kierunek upodobnienia;
- potrafi skorygować błędy w akcentowaniu;

- dokonuje analizy słowotwórczej podanych wyrazów;
- tworzy wyrazy należące do konkretnych kategorii słowotwórczych;
- sporządza wykresy rodziny wyrazów;
- omawia funkcję łącznika w przymiotnikach złożonych.

Zróżnicowanie języka

- tworzyć wypowiedzi zgodne z wzorcową odmianą języka;
- rozpoznaje podane rodzaje języków środowiskowych;
- przekształca tekst gwarowy na ogólnopolski;
- podane wyrazy zastępuje słowami o bogatszej treści;
- podane wyrazy zastępuje słowami o szerszym zakresie;
- podaje różne znaczenia danych wyrazów;
- wskazuje archaizmy w przysłowia i wyjaśnia ich znaczenie;
- wypowiada się na temat mody na konkretne imiona;
- utworzy nazwy mieszkanki i mieszkańca danego miasta.

Komunikacja językowa i kultura języka

- zawsze dostosowuje sposób wypowiedzi do sytuacji;
- ma bogaty zasób słów i posługuje się nim;
- potrafi poprawić błędy językowe w wypowiedziach innych osób;
- zna rodzaje błędów językowych;
- rozróżnia normę językową wzorcową oraz użytkową i stosuje się do nich.

Ortografia i interpunkcja

- stworzyć tekst, stosując różne części mowy z partykułą *nie*;
- poprawnie stosuje zasady ortografii;
- poprawnie stosuje zasady interpunkcji.

III. Tworzenie wypowiedzi

Elementy retoryki

- potrafi zanalizować przykładowe przemówienia pod kątem tematu i stosowanych strategii;
- przeprowadzić negocjacje zgodnie z podanym schematem;
- planuje zastosowanie w tekście konkretnych zabiegów manipulacyjnych;
- selekcjonuje informacje przydatne do sporządzenia sprawozdania;
- selekcjonuje informacje przydatne do sporządzenia recenzji;
- zna i stosuje strategie zdobycia przychylności słuchaczy, sposoby prezentacji argumentów i formułowania zakończenia przemówienia;
- w pełni poprawnie porządkuje informacje niezbędne do sporządzenia życiorysu i CV;
- w pełni poprawnie poprawia błędy w podanych, życiorysie i CV.

Mówienie i pisanie

- układa hasła reklamowe, nakłaniające do konkretnego działania;
- formułuje wypowiedzi dostosowane do adresata;
- formułuje opinie wraz z uzasadnieniem;
- w pełni poprawnie tworzy pisemne sprawozdanie;
- w pełni poprawnie tworzy recenzję wybranego filmu
- wygłasza przemówienie;

- tworzy przekonujące dialogi do podanej sytuacji;
- nadaje gotowemu scenariuszowi odpowiedni kształt graficzny;
- redaguje oficjalne podanie przy użyciu komputera z prośbą o przyjęcie do szkoły ponadpodstawowej;
- na podstawie życiorysu redaguje oficjalne CV

VII. Samokształcenie

- dokonuje krytycznej oceny informacji zamieszczonych w różnych źródłach;
- publicznie prezentuje wyniki swojej pracy;
- aktywnie uczestniczy w wykładach, prelekcjach;
- przygotowuje nowatorskie prezentacje, filmy, wystawy;
- zabiera głos w dyskusji, przekonując do swoich racji;
- cechuje go krytycyzm myślenia;
- rozwija umiejętność efektywnego posługiwania się technologią informacyjną w poszukiwaniu, porządkowaniu i wykorzystywaniu pozyskanych informacji;
- rzetelnie, z poszanowaniem praw autorskich, korzysta z informacji;
- rozwija umiejętność krytycznego myślenia i formułowania opinii.

OCENĘ CELUJĄCĄ (WYMAGANIA WYKRACZAJĄCE) otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania kryterialne na ocenę bardzo dobrą oraz:

- twórczo i samodzielnie rozwija swoje uzdolnienia i zainteresowania;
- proponuje rozwiązania oryginalne i wykraczające poza materiał programowy;
- bierze udział i osiąga sukcesy w konkursach literackich, teatralnych, ortograficznych w szkole i poza nią;
- podejmuje działalność literacką lub kulturalną w różnych formach (udział w akademiach, inscenizacje teatralne, współpraca ze szkolną gazetką, koła zainteresowań);
- w pełni wykorzystuje posiadaną wiedzę i umiejętności w pracy indywidualnej i grupowej;

- łączy posiadaną wiedzę i umiejętności z różnych przedmiotów do wykonania określonego zadania.

I. Kształcenie literackie i kulturowe

Czytanie utworów literackich

- porównuje funkcję analizowanych elementów świata przedstawionego w różnych utworach epickich, poetyckich, dramatycznych;
- dostrzega zależność między przerośnym znaczeniem a intencją nadawcy wypowiedzi;
- interpretuje metaforyczne i symboliczne treści utworów;
- podejmuje dyskusję na temat obecności zachowań przedstawionych w utworze w świecie współczesnym;
- omawia sposób przedstawienia relacji międzyludzkich w innych tekstach kultury;
- opisuje wybrany stereotyp narodowy;
- przedstawia inne teksty kultury podejmujące omawiane tematy;
- na podstawie dowolnych źródeł opracowuje kontekst historyczny utworu;
- wykorzystuje bogate konteksty;
- formułuje i rozwiązuje problem badawczy;
- wypowiada się na temat uniwersalnych prawd o człowieku zawartych w omawianych utworach;
- odnajduje konteksty i nawiązania;
- omawia różne sposoby przedstawienia podanych motywów w tekstach kultury;
- w interpretacji wykorzystuje kontekst historyczny, w jakim powstało dzieło, oraz kontekst historyczny wydarzeń przedstawionych w utworze.

Odbiór tekstów kultury

- porównuje tekst lektury z reżyserską wizją;
- porównuje obraz z innymi tekstami kultury przedstawiającymi ten sam motyw;
- wypowiada się o wydarzeniach historycznych współczesnych autorowi;
- podejmuje dyskusję na temat rzetelnych źródeł informacji;

- podejmuje dyskusje na trudne tematy, prezentując własne przemyślenia;
- w kontekście biografii i twórczości Jana Kochanowskiego omawia rzeźbę lub obraz;
- omawia wybrane dzieło filmowe przedstawiające wybrany motyw;
- wypowiada się na temat roli mediów w życiu swoich rówieśników;
- tworzy scenariusz filmowy spełniający wymogi wybranej konwencji gatunkowej;
- omawia wybrany przykład street artu;
- zanalizuje wybraną fotografię artystyczną;
- odnajduje odzwierciedlenie prawd zawartych w omawianych lekturach w wybranym tekście kultury i omówić dostrzeżony związek;
- omawia kontekst historyczny, w jakim powstało dzieło, oraz kontekst historyczny wydarzeń przedstawionych w utworze;
- odnosi się do postaw bohaterów kultury i wnikliwie opisuje otaczającą ich rzeczywistość;
- podejmuje dyskusję na temat komentarza artysty odnoszącego się do jego dzieł;
- omawia nawiązania kulturowe obecne w wybranym tekście kultury;
- omawia wskazane obrazy pod kątem ich związku z epoką;

II. Kształcenie językowe

Gramatyka języka polskiego

- świadomie stosuje wiedzę językową w zakresie treści materiałowych przewidzianych programem nauczania słownictwa, składni, fleksji i fonetyki, słowotwórstwa;
- układa własne ćwiczenia ilustrujące zagadnienia z zakresu słownictwa, składni, fleksji i fonetyki, słowotwórstwa.

Zróżnicowanie języka

- różnicuje słownictwo, świadomie używając archaizmów, neologizmów, synonimów;
- zna słownictwo gwarowe, regionalne i potrafi wykorzystywać jego elementy;
- zna i stosuje sposoby wzbogacania słownictwa;

- wyjaśnia znaczenie imion biblijnych;
- tworzy dłuższą wypowiedź ustną zawierającą elementy wybranego języka środowiskowego;
- tworzy mini-słownik wybranej gwary;
- analizuje wybrane przez siebie wypowiedzi publicystyczne pod kątem zgodności z normami językowymi.

Komunikacja językowa i kultura języka

- świadomie stosuje wiedzę językową w zakresie treści materiałowych przewidzianych programem nauczania słownictwa, składni, fleksji i fonetyki.

Ortografia i interpunkcja

- wykazuje się szczególną dbałością o poprawność ortograficzną i interpunkcyjną wypowiedzi.

III. Tworzenie wypowiedzi

Elementy retoryki

- odnajduje w reklamach i wypowiedziach polityków elementy manipulacji i analizuje je;
- wygłasza publicznie mowę perswazyjną;
- tworzy samodzielne wypowiedzi cechujące się ciekawym ujęciem tematu, pomysłową formą, poprawną konstrukcją oraz właściwym doбором środków językowych;
- funkcjonalnie wykorzystuje środki retoryczne oraz rozumie ich oddziaływanie na odbiorcę;
- podejmuje dyskusję na temat najważniejszych aspektów życia;
- podejmuje dyskusję na temat sentencji życiowych i odnosi je do wybranych tekstów kultury.

Mówienie i pisanie

- przedstawia własne stanowisko w związku ze sposobem rozwiązania problemu, wykonania zadania, formułuje

twórcze uwagi;

- podejmuje rozmowę na temat przeczytanej lektury, dzieła także spoza kanonu lektur przewidzianych programem nauczania w klasie ósmej; omawia je w odniesieniu do innych dzieł także spoza kanonu lektur;
- tworzy samodzielne wypowiedzi cechujące się ciekawym ujęciem tematu, pomysłową formą, poprawną konstrukcją oraz właściwym doбором środków językowych;
- pisze wnikliwą recenzję filmu, dzieła teatralnego, dzieła sztuki;
- przygotowuje prezentację na temat wybranego artysty;
- obszernie omawia kontekst historyczny utworu.

IV. Samokształcenie

- tworzy różnorodne prezentacje, projekty wystaw, realizuje krótkie filmy z wykorzystaniem technologii multimedialnych;
- wybiera i wykorzystuje informacje z różnych źródeł (np. czasopism, stron internetowych) we własnych wypowiedziach o charakterze informacyjnym lub oceniającym;
- wykorzystuje bogate konteksty;
- formułuje i rozwiązuje problemy badawcze;
- wykazuje zainteresowania kulturą i potrzeby uczestnictwa w wydarzeniach kulturalnych;
- samodzielnie dociera do informacji, dokonuje ich selekcji, syntezy oraz wartościowania;
- rzetelnie korzysta ze źródeł wiedzy, w tym stosowania cudzysłowu, przypisów i odsyłaczy;
- wykazuje szacunek dla cudzej własności intelektualnej;
- rozwija swoje uzdolnienia przez udział w różnych formach poszerzania wiedzy, na przykład w konkursach, olimpiadach przedmiotowych.